

Kiegészítő megjegyzés

a *Frankenstein erkölcsi felelőssége* című cikkemhez. (Kornai János: *Frankenstein erkölcsi felelőssége*, ÉS, 2019/29., júl. 19., *Frankenstein erkölcsi felelőssége: Válasz a visszhangra*, ÉS, 2019/38., szept. 20.)

A 2019-es Frankenstein-cikkemhez kapcsolódik az a gondolat, hogy most a kínai politikai vezetők el akarják titkolni azt a szégyenteljes tény, hogy egyik laboratóriumukban megjelent a szörnyűséges betegség. Ezért Li Ven-liangot, az orvost, aki önmagán elszellete a bajt, januárban szigorúan eltiltották a felfedezés publikálásától. Inkább maradjon titokban a betegségről szóló hír, noha annak erős mozgósító hatása lehetne a betegség elleni küzdelemben, de a kínai politikai vezetés bűne ne derüljön ki. Hszü elnök fontosabb szempontnak érezte a kínai kormányzat tekintélyét. A világnak ne legyen módja azt állítani, hogy ennek a nagy országnak nincsen felkészült egészségügyi rendszere. Inkább tiltsuk el kemény kézzel, hogy bármi szabad hír nyilvánosságra kerüljön.

Csak hogy az események másképpen alakultak. A fertőzés elszabadult. A hírvivő szerepét nem egy tudományos publikáció játszotta, hanem maga a betegség. Sok száz kutató állt rá olyan módszerek és készülékek kidolgozására, amelyek segíthetnek a betegek kiszűrésében, megelőző vakcinák készítésében és a már megfertőzöttek szenvedéseinek csökkentésében, valamint legjobb esetben a beteg meggyógyításában.

Miközben a centralizált publikálási tilalom nem bizonyult hatásosnak, a baj decentralizált felismerése számottevő kutatási hullámot gerjesztett. Akárcsak a startupoknál, ebben a szférában is gyakori a kezdeményezés kudarca, de nem ritka a sikeresnek ígérkező projekt sem. Bár ehhez hozzá kell tenni: a sikerhez vezető út rendszerint hosszabb, mint reméltük.

Kornai János

nagyon is szilárd konstrukció létrehozására voltak képesek.

Techet az időpont megjelölésében is téved: nem a háborús vereséget követően azonnal, tehát 1945-ben, hanem majd csak 1948-ban ül össze a tartományok képviselőiből álló parlamenti tanács, hogy elvégezze ezt a feladatot. Mint – tudomásom szerint – tübingeni vendégkutatónak, Techetnek illene tudnia, hogy ennek a munkának a nagy részét a tübingeni egyetem egykori tanárának, Carlo Schmidnek (nem érdekes? ugyanaz a monogram: C. S.) az irányításával folytatták. Carlo Schmid mindig is a szociáldemokrata párt felső vezetésébe tartozott, és jóllehet a nála nyolc évvel idősebb Schmitt túlélte őt, az utóbbi szolgálataira a háború után csak kevesen tartottak igényt. De mert a szerző valamiféle példabeszédként írta cikkét a XX. század első felének két német alkotmányáról, engedtessek meg néhány alapvető különbségtételt a rendszerváltás utáni, ugyancsak hazai alkotmányozás és a Grundgesetz születése között.

Azt, hogy Németországnak milyen alaptörvénye legyen, nem kis részben az ország nyugati felét megszállva tartó hatalmak döntötték el. A maguk évszázados demokratikus értékeinek beépítését és egyben azok védelmét követelték meg azoktól, akik 1948-ban Bonnban hozzáálltak a munkához. Arról a bizonyos „szuverén döntés-

ről”, amiről Techet Schmitt kapcsán értekeznek, szó sem volt. Az Alaptörvény lényegét tekintve egyfajta diktátum volt – csak hogy nem egy világra szabadult, hatalommániás örült diktátuma, amit Schmitt annak idején készséggel elfogadott, ahogy Techet írja, „új alkotmányi alapnak”. Hanem azoké a győzteseké, akiknek a célja nem a vesztesek megalázása, ellenkezőleg: a felemelése volt.

S ehhez ők maguk szolgáltatták – mondjuk így – a jogi panelokat, amit másfelől tulajdonképpen megerősített az ország föderatív berendezkedése: a több területen nagyfokú önállósággal bíró tartományok szövetségén alapuló rendszer eleve kizárta, hogy bármikor is valamiféle „túlterjeszkedés”, kényszerítő erőjű központi hatalom jöhessen létre az országon belül. Az alkotmányozásban a parlamenti tanácsban ülők és az őket kívülről segítő angolok, amerikaiak, franciák szemé előtt nem egy „kétharmados veszély” elhárítása lebegett, hanem olyan szilárd, a mindenkor működésükben teljesen független intézmények – népképviselők, bíróságok, a törvényhozó és a végrehajtó hatalmat is ellenőrző szervek – létrehozása, amelyek pusztán a létükkel biztosítják, hogy soha egyetlen ember vagy egyetlen párt akaratára ne érvényesülhessen többé Németországban.

Lipovecz Iván

Lángosné Lóhere Livia úgy vesztette el a munkáját a koronavírus alatt, hogy nem tudott róla; mármint hogy már nincs olyan neki.

Még járt dolgozni tizenkét napig.

Szobákat takarított fapados turisták után, a főnöke küldött ugyan egy sms-t. „Ne jöjjön. Bezártunk. Bérholnap” szöveggel, de Lángosné Lóhere Livia képtelen volt az sms-eket elolvasni. Teljes szívéből utálta az érintőképernyős telefonját, de már a villanyírógépet is, miután felváltotta az Erikát. Amit még lehetett normálisan püfölni. Akkoriban gépiróként dolgozott, csak tíz éve lépett feljebb a ranglétrán, és avanszált takarítóvá egy létszámleépítés után – akkor még, túlzott ele-
ganciával, postán érkezett a felmondás. Nyomógombos telefon már nem lehetett kapni, amikor a korábbi mobilja tönkre-

alkalommal is össz-
gosné Lóhere Livia
felé, hogy egy hóna
mégsem vette meg
tárak előtt: ráérett
gyelem tartja életb
sarokba szorított v
készenlétre való ke
Elég egy nap ki
tális leépülés felé.

Most viszont ne
Így nem lehet ciki
egy ellenőr, és min

LICHTHOF